

LIKVIDACE POJISTNÉ UDÁLOSTI PŘI DOPRAVNÍ NEHODĚ

Pavλίna Brožová¹

Anotace: Příspěvek se zabývá významem pojištění motorových a nemotorových vozidel, následně prací likvidátora a likvidací dopravní nehody. Dále je uveden modelový příklad dopravní nehody a její zpracování z hlediska pojišťovny.

Klíčová slova: dopravní nehoda, povinné ručení, havarijní pojištění, likvidace

1. ÚVOD

Každý vlastník motorového nebo nemotorového vozidla, který chce používat vozidlo na veřejně přístupné pozemní komunikaci, musí mít sjednáno zákonné pojištění, které by krylo škody vzniklé při dopravních nehodách. V následujících kapitolách je uvedeno, jak se postupuje při likvidaci dopravní nehody z hlediska pojišťovny v ČR.

2. POJIŠTĚNÍ MOTOROVÝCH A NEMOTOROVÝCH VOZIDEL A JEJICH LIKVIDACE

2.1. Historie pojišťoven v Českých zemích

Nejstaršími pojišťovacími ústavy v Českých zemích byly První česká vzájemná pojišťovna a Česká vzájemná životní pojišťovna v roce 1827. O dva roky později vznikla Moravsko-slezská vzájemná pojišťovna. Za předchůdkyni českých pojišťoven považují historikové Pojišťovnu proti škodám z ohně na polních zásobách, nábytku, náradí a dobytku, která byla založena v Brandýse nad Labem již v roce 1777. První takové ústavy vznikaly z potřeby lidí bránit se nepříznivým událostem nebo nežádoucímu jednání jiných lidí. Vlastní finanční prostředky na takovou obranu většinou nepostačovaly. Pojišťovny tedy vždy vznikaly na principu vzájemné solidarity a pomoci v nouzových situacích. [1]

2.2. Hlavní funkce pojišťoven

Základem fungování pojišťoven je výběr dohodnutých finančních částek – pojistného od vlastních klientů – pojistníků a pojištěnců. Z těchto finančních částek je vytvářena takzvaná pojistná rezerva. V okamžiku, kdy se některému klientovi přihodí

¹Ing. Pavλίna Brožová, Univerzita Pardubice, Dopravní fakulta Jana Pernera, Katedra technologie a řízení dopravy, Studentská 95, 532 10 Pardubice, Tel. +420 466 036 460, Fax +420 466 036 303
E-mail: pavlina.brozova@upce.cz

nějaká událost, na kterou uzavřel pojistnou smlouvu, je mu vyplacena příslušná část této pojistné rezervy. Část vybraného pojistného si ponechá pojišťovna a z ní kryje své provozní náklady.[1]

2.2.1. Základní druhy pojištění

- Havarijní pojištění
- Povinné ručení
- Životní pojištění
- Úrazové pojištění
- Pojištění pro cesty a pobyt
- Pojištění průmyslu a podnikatelů
- Pojištění majetku a odpovědnosti občanů

Jelikož by popis všech těchto druhů pojištění byl zbytečně zdlouhavý, podrobněji je v příspěvku zaměřena pozornost na havarijního pojištění a Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Obecně označované jako tzv. Povinné ručení.

Havarijní pojištění

Tímto druhem pojištění je možné pojistit vozidlo s platným „Technickým průkazem silničního motorového vozidla a přípojného vozidla“ v provedení s obvyklou výbavou, která se podrobně popíše v pojistné smlouvě. Je možné pojistit i vozidlo s neobvyklou výbavou (nápisy a malby všeho druhu, radiotelefon, videotechnika, atd.), ale již za zvýšenou pojistnou sazbu.

Toto pojištění se vztahuje na poškození nebo zničení pojištěného vozidla jakoukoli nahodilou událostí (dopravní nehoda, povodně, atd.) a nebo odcizení vozidla případně jeho části. Vozidlo je takto pojištěno na celém území Evropy. (Pozn. U některých pojišťoven se může územní platnost lišit).

Podle mého názoru se jedná o výhodné pojištění, protože kryje následky nejen živelných katastrof, odcizení vozidel, ale též dopravních nehod, ať už zaviněných anebo i nezaviněných pojištěným vozidlem. Pokud zaviní dopravní nehodu jiné vozidlo, měla by být škoda hrazena z povinného ručení vozidla, které nehodu způsobilo. Ne vždycky v praxi tomu takto je. Stává se, že řidič, který zaviní nehodu z místa nehody ujede, případně nesouhlasí se zaviněním. Proto se musí zdlouhavě čekat na rozhodnutí o zavinění nehody příslušných státních orgánů (např. Policie ČR, Krajské úřady, atd.). Dokud příslušný státní orgán nerozhodne o poměru viny mezi oběma účastníky dopravní nehody, není možné danou pojistnou událost zlikvidovat, tj. finančně vykompenzovat náhradu škody podle uzavřené pojistné smlouvy.

I když tento druh pojištění pokrývá široké spektrum pojistných událostí, zřejmě z důvodu vysokého pojistného, si toto pojištění sjednává malý okruh vlastníků vozidel. Jiná situace nastává, pokud má provozovatel vozidlo opatřené přes leasingovou společnost. V tomto případě je součástí leasingové smlouvy zakotvena povinnost finančně hradit sjednané havarijní pojištění. Tímto si leasingová společnost „chrání“ vozidlo např. před „fingovaným“ odcizením.

Povinné ručení

Jedná se o zkrácený název pojištění motorového nebo nemotorového vozidla, kde přesný název zní: Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Na rozdíl od havarijního pojištění se jedná o typ pojištění, které musí mít sjednáno každý vlastník motorového nebo nemotorového vozidla, pokud chce používat vozidlo na veřejně přístupné pozemní komunikaci. Toto nařízení je dáno zákonem č. 168/1999 Sb., zákon o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla).

V případě dopravní nehody, je pojistné plnění (tj. částečná finanční kompenzace) poškozenému poskytnuto z pojistky vlastníka vozidla, který dopravní nehodu způsobil. Vlastník vozidla, který dopravní nehodu způsobil, nedostane od pojišťovny žádnou finanční kompenzaci za vozidlo, jen mu jsou odečteny tzv. bonusy (tj. slevy za bezeškodní průběh). Pokud člověk nebourá, za každý rok se mu zvýší bonus, tím pak platí menší roční pojistné. V případě, jím zaviněné dopravní nehody se odečtením bonusů zvýší pojistné. Pokud by chtěl takovýto vlastník vozidla změnit pojišťovnu, moc si nepomůže, protože každá pojišťovna vyžaduje při sepisování pojistné smlouvy, písemné doložení výše bonusů od předešlé pojišťovny. Ve skutečnosti se jedná o cílené snížení dopravních nehod, případně, aby se vlastníci vozidel dohodli při nižších škodách na vozidlech o poměru zavinění dopravní nehody a sami se vyrovnali bez účasti pojišťovny.

Podle zákona č. 361/2000 Sb. zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, by měl účastník dopravní nehody přivolat Policii ČR, případech, když:

- dojde k hmotné škodě převyšujících na některém ze zúčastněných vozidlech nebo přepravovaných věcech částku 20 tis. Kč,
- dojde k usmrcení nebo zranění osoby,
- pokud se účastníci dopravní nehody nedohodnou na zavinění, i když škoda na některém vozidle nepřesahuje částku 20 tis. Kč,
- pokud dojde při dopravní nehodě ke škodě na majetku třetí osoby (např. poškozené zaparkované vozidlo, poškozené oplocení domu atd.).

Velmi častým jevem při práci likvidátora nastává situace, kdy se řidiči sice na místě dohodnou na zavinění, případně si opiší náležitosti z občanských průkazů, řidičských průkazů atd., ale pak si to viník nehody rozmyslí, nic pojišťovně nenahlásí, a svou vinu na nehodě popře. Poškozený, který si nechá opravit své vozidlo se pak domáhá pojistného plnění, avšak od pojišťovny žádné pojistné plnění neobdrží. Proto je nutné, aby viník dopravní nehody, pokud se dohodne na místě dopravní nehody, písemně potvrdil, že souhlasí se zaviněním, k tomu podpis a další osobní údaje, které si vymění s poškozeným.

Pozn. Pokud má vlastník vozidla uzavřeno havarijní pojištění, měl by dopravní nehodu též nahlásit Policii ČR, pokud hmotná škoda na vozidle nebo jeho nákladu přesahuje částku 50 tis. Kč. Příslušníci Policie ČR sepiší způsob zavinění dopravní nehody, vyšetří, zda řidič požil před nehodou alkohol případně jiné omamné látky. V případě takového pozitivního zjištění, je pojistné plnění u havarijního pojištění sníženo podle výše hodnoty alkoholu v krvi. Pokud je hodnota nižší než 1,00 ‰, pak mu může být sníženo pojistné plnění až do výše 50%. V případě hodnoty vyšší než 1,00 ‰, může být sníženo pojistné plnění z havarijního pojištění až o 75%.

2.3. Postup likvidace při dopravní nehodě

Postup je popsán na modelovém případě dopravní nehody: Řidič protijedoucího osobního vozidla se svou nepozorností střetne s protijedoucím nákladním vozidlem, přepravující chemickou látku, např. ropu. Řidič osobního vozidla bude smrtelně zraněn, řidič nákladního vozidla bude mít lehké zranění, při nehodě dojde ke zničení svodidel, poškození stromů a vylití ropy do pole. Řidič osobního vozidla má sjednáno havarijní pojištění. (Pozn. Sjednání povinné ručení je pro obě vozidla povinností ze zákona.)

Obrázek 1: Dopravní nehoda osobního a nákladního vozidla

Zdroj: www.mvcr.cz/aktualit/regiony

Vlastní postup likvidace:

1. Protože se jedná o dopravní nehodu s usmrcením, též se škodou přesahující 20 tis. Kč, se škodou způsobenou třetí osobě, je ve všech případech nutné přivolat Policii ČR k zdokumentování dopravní nehody, Záchrannou službu, Hasičský záchranný sbor atd.
2. Policie ČR zajistí odklon dopravy, sepíše náležitosti řidičů, sepíše škody na vozidlech anebo přepravovaných věcech, pořídí fotodokumentaci, případně rozhodne o zavinění dopravní nehody.
3. Dojde k přečerpání zbylé ropy, odtažení havarovaných vozidel, úklidu vozovky, dekontaminaci půdy z přilehlého pole.
4. Dále musí účastníci případně pozůstali ohlásit dopravní nehodu u příslušné pojišťovny. Pokud se jedná o pojistné plnění z povinného ručení, může uplatnit škodu tzv. pojištěný (ten, kdo nehodu způsobil a z jeho pojistky bude čerpáno pojistné plnění, v našem případě řidič osobního auta nebo jeho pozůstali), poškozený (osoba, které vznikla škoda provozem vozidla, které zavinilo dopravní nehodu) – například řidič, vlastník nákladního vozidla, vlastník dopravní značky, majitel přilehlého pole.
5. Ohlásit dopravní nehodu je možné telefonicky na bezplatnou linku pojišťovny, faxem, e-mailem, dopisem anebo osobně na pobočce pojišťovny. Ve všech případech se vyhotovuje zápis o nehodě, avšak při telefonickém oznámení nehody nedojde ke stvrzení podpisem a navíc diktované údaje mohou být nepřesně zaznamenány. Pro urychlení se vzhledem k časovému vytížení preferuje telefonická forma, neboť je časově nejúspornější a jako metoda komunikace je nejpružnější.
6. Pojišťovna by měla vyslat technika na místo, kde jsou poškozená vozidla, případně i na místo nehody, kde došlo k poškození dopravní značky a pole. Technik vytvoří tzv. „Zápis o prohlídce“, kde sepíše údaje o příčině vzniku škody, rozsah škody zjištěný pojištěným, jména jednajících, datum a čas jednání, údaje o možném regresu (postih) navržený, příp. dohodnutý způsob likvidace a pořídí fotodokumentaci. Pozn. I když Policie ČR, případně i Hasičský záchranný sbor pořizuje na místě dopravních nehod fotodokumentaci, žádné fotografie pojišťovnám neposkytují. Hodnotu poškozených věcí vyčíslí s přihlédnutím na stáří a amortizaci. Prohlídka technikem na místě škody je úkon časově náročný a je třeba ji při likvidaci pojistných událostí provádět pouze pokud je to účelné a nezbytné např. pro zajištění práv pojistitele vůči třetím osobám, či k odstranění nejasností o rozsahu škody.

Jedná se o situace, kdy:

- příčina škody je nejasná (s ohledem na rozsah pojištění),
- rozsah a příčina škody je mezi likvidátorem a pojištěným sporná,

- na pojistitele poskytnutím plnění přejde právo na náhradu škody vůči třetí osobě,
 - pojištěný prohlídku likvidátorem vyžaduje,
 - likvidátor zjistí nesrovnalosti ve výpovědi pojištěného,
 - půjde o jiné situace, kdy prohlídka na místě samém bude účelná.
7. Základními doklady spisové dokumentace a tedy i podklady k likvidaci pojistné události jsou „Oznámení o pojistné události“ a „Zápis o prohlídce“ včetně fotodokumentace. U standardních pojištění vychází likvidátor ze znění pojistné smlouvy zavedené v provozním systému, do spisu pojistné události. U nestandardních pojištění, jakož i u pojištění, u nichž nelze relevantní údaje zjistit z provozního systému (např. nepřepracované staré pojistné smlouvy atd.), vychází likvidátor z kopie pojistné smlouvy. Veškeré tyto písemnosti jsou skenovány a elektronicky předávány likvidátorovi, který zkoumá příčiny dopravní nehody, zařizuje, aby měl veškeré podklady pro likvidaci pojistné události, zkoumá správnost likvidity z právního hlediska, vyřizuje dotazy pojištěných i poškozených atd. K ověření vlastnických vztahů k poškozeným nemovitostem je možno využít internetového dotazovacího systému na stránkách Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního na internetové adrese <http://nahlizenidokn.cuzk.cz>, kde lze při znalosti popisného čísla nemovitosti zjistit vlastníka resp. spoluvlastníky nemovitosti.
8. Technik mezitím může provádět další prohlídky poškozených vozidel, fotodokumentaci, případně čekat na faktury, aby je zkontroloval.
9. Jakmile má likvidátor kompletní dokumentaci (ukončené šetření Policie ČR, případně rozhodnutí o zavinění nehody vydané Krajským úřadem, spočítanou výši škody k vyplacení), může vyplatit pojistné plnění. Výši určeného pojistného plnění likvidátor sdělí a projedná s pojištěným (poškozeným) telefonicky, e-mailem, faxem, a to včetně způsobu zaslání plnění (převodem na účet, složenkou). O tomto projednání a případných připomínkách klienta provede likvidátor záznam do spisu pojistné události.
10. Z povinného ručení osobního vozidla je hrazena škoda na nákladním vozidle, rozlité ropě, zničených svodidlech i stromech a dekontaminace pole. Dále ještě veškeré poničené věci řidiče NA (např. hodinky, oblečení atd.), lehké zranění obodované lékařem. (1bod = 120 Kč).
11. Z havarijního pojištění osobního vozidla je uhrazena hmotná škoda na osobním vozidle. Pokud měl řidič sjednáno úrazové pojištění, bude jeho pozůstalým vyplaceno ve stanovené výši dle sjednané smlouvy.
12. Dle [2] náleží pozůstalým v případě vzniku škody usmrcením jim blízké osoby následující jednorázové částky:

- a) manželovi nebo manželce 240 tis. Kč,
- b) každému dítěti 240 tis. Kč,
- c) každému rodiči při ztrátě dosud nenarozeného počatého dítěte 85 tis. Kč,
- d) každému sourozenci zesnulého 175 tis. Kč,
- e) každé blízké osobě žijící ve společné domácnosti s usmrceným v době vzniku pojistné události, která byla příčinou škody na zdraví s následkem jeho smrti 240 tis. Kč.

Příčemž limit pojistného plnění musí být dle [3]:

- při škodě na zdraví nebo usmrcením nejméně 35 mil. Kč na každého zraněného nebo usmrceného
- při škodách vzniklých poškozením, zničením nebo ztrátou věci, jakož i škody vzniklé odcizením věci (věcná škoda), anebo při škodách majících povahu ušlého zisku je limit pojistného plnění nejméně 18 mil. Kč bez ohledu na počet poškozených. Převyšuje-li součet nároků více poškozených limit pojistného plnění uvedený v pojistné smlouvě, pojistné plnění se každému z nich snižuje v poměru tohoto limitu k součtu nároků všech poškozených.

2.4. Oprávnění k vyřizování pojistných událostí

Likvidaci pojistných událostí jsou oprávněni provádět pouze likvidátoři určení ředitelem agentury každé pojišťovny. Likvidátoři určení k práci vyřízení pojistných událostí musí být odborně zdatní s nadprůměrnými komunikativními dovednostmi, klientským přístupem a přiměřenou praxí v odvětví. Odborná způsobilost se prokazuje písemnou a ústní zkouškou většinou na generálním ředitelství příslušné pojišťovny a to z oblasti práv, teorie dopravních prostředků atd. Po úspěšném absolvování zkoušky obdrží likvidátor certifikát, ve kterém je zapsán horní limit vyplacení škod, a druhy škod, které může likvidovat. Pokud by škoda byla vyšší než má limit v certifikátu, musí pojistnou událost předat jinému likvidátorovi.

2.5. Systémová podpora

K vyřízení pojistných událostí se využívá asi nejznámější počítačový **program Golem**. Tento modul provozního systému automaticky vyhledává informace o četnosti pojistných událostí jednotlivých pojistných událostí jednotlivých klientů za jeden pojistný rok, případně o jejich škodním průběhu tak, aby měl likvidátor tyto údaje před zahájením likvidace.

2.6. Kontrolní mechanismy

Kontrola likvidace pojistných událostí probíhá s podporou provozního systému. Pojistná událost vybraná generátorem náhodných čísel ke kontrole, podléhá revizi podle určitých pravidel pro standardní likvidaci pojistných událostí. Taková revize je prováděna pověřeným pracovníkem. O kontrole je proveden zápis do spisu

kontrolované pojistné události. Pokud revidující zjistí ve spise pojistné události závady, nařídí jejich odstranění a teprve po té uskuteční revizi pojistné události.

3. ZÁVĚR

Závěrem lze říci, že největším problémem při likvidaci pojistné události je její časové vyřízení. Protože veškeré doklady musí být v elektronické podobě, častým jevem je přiřazení dokumentů k jiným škodám.

Dlouhou dobu též trvá šetření dopravní nehody správními úřady, než stanoví svůj verdikt. Potom může čekat poškozený/ pojištěný na vynesení rozhodnutí i několik měsíců, někdy i let. Bez tohoto verdiktu nesmí být škoda z povinného ručení vyplacena, i když se třeba účastníci dopravní nehody dohodli na zavinění na místě dopravní nehody!!!

4. POUŽITÁ LITERATURA

- [1] *Internetové stránky Kooperativy, a.s.* [online].c2006 [cit. 2006-04-19]. Dostupné z www.koop.cz.
- [2] Zákon č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [3] Zákon č. 168/1999 Sb. Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.

Recenzent: doc. Ing. Jaroslav Kleprlík, Ph.D.

Univerzita Pardubice, DFJP, Katedra technologie a řízení dopravy